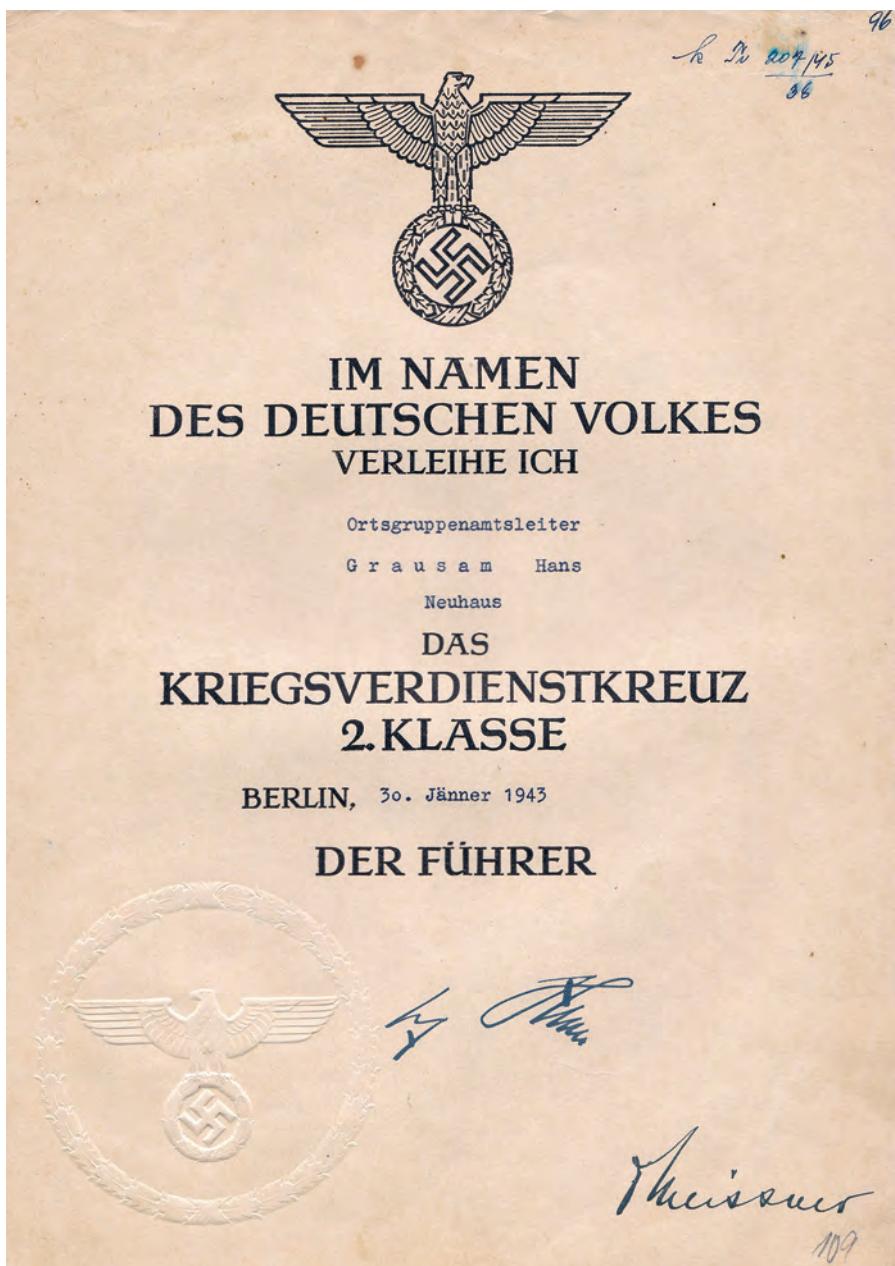

Grausam Hans

Koncem srpna 1942 nahradil Antona Böhma ve funkci vládního komisaře Jindřichova Hradce Hans Grausam, který pokračoval v germanizační vlně nastolené jeho předchůdcem. Stejně jako Böhm, tak i Grausam se jako středoškolský profesor zaměřil na poněmčování jindřichohradeckých škol a na získávání místních obyvatel ze smíšených rodin pro německou národnost. Narodil se 18. prosince 1879 v Peršláku u Nové Bystřice (německy Bernschlag, dnes Nový Vojšívov) v německé rodině. Po absolvování místní německé měšťanky onemocněl a 4 roky strávil v nemocnici ve Vídni. Během té doby privátně vystudoval obchodní akademii a od roku 1899 studoval v Praze na Vysoké škole technické. První světové válce se díky svým zdravotním problémům vyhnul a působil jako profesor na různých pražských německých školách až do mnichovských událostí roku 1938, které prožil na zdravotní dovolené u své dcery v Nové Bystřici, která byla zabrána Německou říší. V lednu 1939 se ale Grausam vrátil do Prahy a po další zdravotní dovolené od června 1939 opět začal učit na německých školách. Ve stejné době se stal členem NSDAP. V srpnu 1941 byl přeložen do Jindřichova Hradce, kde došlo k jeho jmenování ředitelem německé obchodní akademie. Do té doby po dobu půl roku působil jako revizní pokladní v úřadu říšského protektora v Praze. Protože se z Grausama stal horlivý nacist, dotáhl to v Jindřichově Hradci již v červnu 1942 na funkci místního vedoucího NSDAP, ve které zastupoval nacistu Waschlera, který narukoval na frontu. O dva měsíce později ho okresní hejtman jmenoval vládním

Obr. 66: Dekret k udělení záslužného kříže 2. třídy pro Hanse Grausama.
(Státní oblastní archiv Třeboň)

komisařem Jindřichova Hradce. V této funkci působil až do února 1943, kdy jej nahradil Rudolf Chwostek.²⁰⁸

Stejně jako jeho předchůdci, také Grausam dál přísně trval na jedině úřední řeči na městském úřadě – němčině – slovem i písmem, a to i při soukromých rozhovorech úředníků. Na jednotlivá oddělení úřadu dosadil německé referenty, kteří měli jako hlavní pracovní náplň dohlížet na dodržování všech říšských a Grausamových vyhlášek a donášet na české úředníky. A také pokračoval v projektu získávání žen a dětí ze smíšených rodin pro německou národnost za používání zastrašování a hrozeb. Jako nový nástroj nátlaku zavedl tzv. rasovou komisi. Nově musely ve školách vyplňovat dotazníky o svých předcích i české děti. Velkými útrapami si se svou rodinou prošla například Emilie Havlová, jež okusila nátlak a vyhrožování již od Antona Böhma, aby přihlásila k německé národnosti dceru Věru, protože Havlová byla původem Němka. Tehdy se jí ještě dařilo vzdorovat. Grausam si manželé Havlovy i s dcerou pozval před svou komisi na 10. října 1942. Vilém Havel komisi upozornil, že podle říšské vyhlášky se děti musí přihlásit k německé národnosti, jen mají-li otce Němce, ale v opačném případě, kdy mají otce Čecha a matku Němku, to neplatí. Na to se mu ale dostala od komise odpověď, že to v Jindřichově Hradci neplatí. Havel také poukazoval na to, že dostal od německých úřadů rozkaz vystěhovat se s rodinou do Kamenice, kam příslušel jako zaměstnanec okresního úřadu. Tehdy už se Grausam rozzuřil, tloukl do stolu a křičel, že se stěhovat nemusí a že jim to zakazuje a vyhrožoval, že bude Havel zatčen a popraven. Při tom si jeden z členů rasové komise, německý četník, demonstrativně klepal na revolver u pasu s poznámkou, že tam je právo. Nakonec byli manželé Havlovi donuceni dát dceru do německé školy, od jejichž představených se ještě později dočkali výhrůžek, že jim dítě bude odebráno, protože s ním doma hovoří česky. Grausam také na Havlové vylákal podpis na údajný dotazník o předcích, který byl ve skutečnosti přihláškou k německé národnosti. Tohoto triku používal často. Čechu Miroslavu Wildmannovi Grausam nepovolil sňatek s Němkou Martou Friegenovou, s níž se seznámil v roce 1939 v Říši, kde pracoval. V roce 1942 spolu žili v Jindřichově Hradci a měli již dvě děti. Grausam požadoval, aby se Wildmann nejdříve přihlásil k německé národnosti. Sliboval mu dokonce opatření kominické koncese, kterou by odebral českému mistru Burianovi, ale Wildmann odmítl a s Friegenovou se oženil až po válce.²⁰⁹

Jako by se s každým dalším jindřichohradeckým vládním komisařem nacistický teror ve městě ještě více stupňoval. Tak se také Grausam brzy ukázal jako ještě zuřivější nacista než jeho předchůdce. Hledal si různé důvody k šikanování českého obyvatelstva. Penzionovanému řediteli obchodní

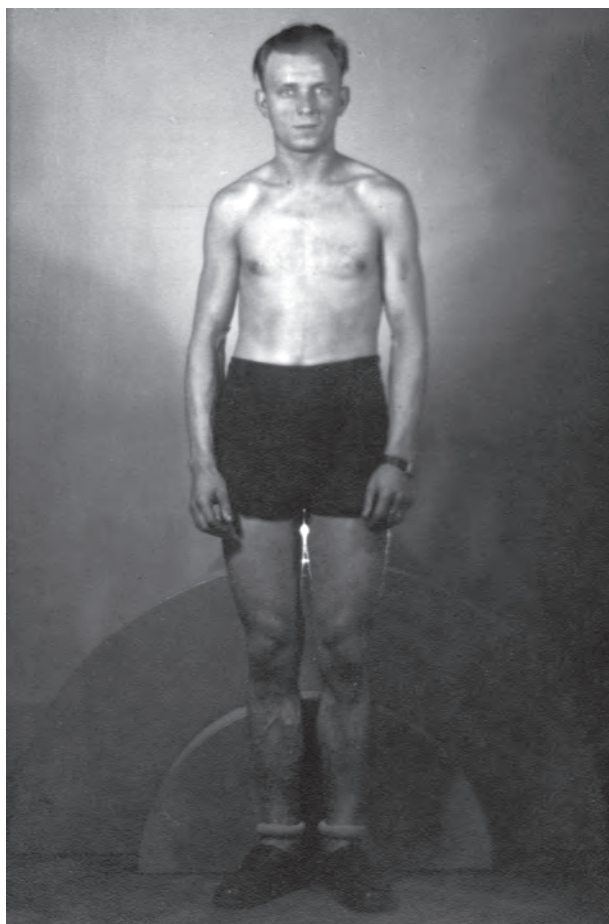
208 SOA Třeboň, fond MLS Č. Budějovice, LS 530/46 Hans Grausam.

209 Tamtéž. Svědecké výpovědi Emilie Havlové, Viléma Havla a Miroslava Wildmanna.

Obr. 67: Kulturní dům Střelnice v Jindřichově Hradci. (foto Jan Ciglbauer 2016)

akademie Karlu Burešovi odmítal vyplácet doplatky penze, Heleně Koškové vyhrožoval za to, že na úřadě vyplnila česky podací lístek a zasadil se o její vystěhování do Žďáru na Moravě (dnes Žďár nad Sázavou), německé hokynářce zakázal prodávat přebytečné zásoby zeleniny Čechům a nechal je tak raději zkažit, české odborné škole pro ženská povolání zakázal dál vyplácet příspěvky na otop, světlo a vodu a docílil toho, že i tato škola byla z Jindřichova Hradce přeložena, a to do Veselí nad Lužnicí. Zamítal dokonce českým živnostníkům všechny žádosti o rozšíření nebo povolení živnosti nové. Rozdával německým občanům na úkor občanů českých poukázky na obuv a prohlašoval při tom údajně, že mu nezáleží na tom, jestli Češi budou chodit bosí. V říjnu 1943 finančně poškodil Aurelii Čekalovou, která se již v roce 1941 soudila se svým bývalým manželem Janem Čekalem o 30 310 K, které jí soud skutečně přiřkl. Jan Čekal vyřešil svou situaci tím, že se přihlásil k německé národnosti a požádal o pomoc nacistické funkcionáře v Jindřichově Hradci. Poté, co Grausam Aurelii Čekalové a jejímu právnímu zástupci Dr. Antonínu Rauschovi pohrozil „*velkými následky*“, se raději Čekalová ze strachu o vlastní život nároku na peníze zřekla. Během zatýkání českých vysokoškolských studentů v listopadu 1939 v Praze byli zatčeni také bratři

Obr. 68: Grausam některé české občany pod pohrůžkou přinutil poříditi takovéto fotografie pro potřeby své tzv. rasové komise. (Státní oblastní archiv Třeboň)

Josef a Karel Filsakovi z Jindřichova Hradce. Jejich otec Josef Filsak starší se všemožně snažil dosáhnout jejich propuštění. V létě 1942 podával další svou žádost, kterou mu spolupodepsal i Hans Grausam. Ten ale sledoval něco jiného. Krátce po podání žádosti si Filsaka zavolaal a nutil ho, aby se vzdal předkupního práva na dům rodiny Peřenových. Vyhrožoval, že jinak svou přímluvu za propuštění synů odvolá, a naopak se postará, aby se již nevrátili. Josef Filsak ale neustoupil, i když se jeho manželka nervově zhroutila. Není jasné, zda do případu Filsakových synů Grausam nějak dál zasahoval, ale Josef i Karel byli propuštěni z koncentračního tábora Mauthausen 24. prosince 1942 jako jedni z posledních zatčených studentů.²¹⁰

---

210 SOA Třeboň, fond MLS Č. Budějovice, LS 530/46 Hans Grausam. Svědecké výpovědi Heleny Koškové, Aurelie Čekalové, Antonína Rausche a Josefa Filsaka.